Fikir ve Sanat

SAYI : 1 — 5 Mart — 1950 | AYLIK DERGİ | FİATI : 20 KURUŞ

ANTİ DEMOKRATİK SANAT POLİTİKASI

Yeni sanat ve edebiyatımız-henüz yüz yılı doldurmayan hayatı, umumî olarak kemmî bakımdan fakir, keyfî bakımdan da hayli kıymetsizdir. Ayni zamanda, yeni sanat ve edebiyatımızın inkişaf temposu da yavaş ve aksaktır.

Yeni sanat ve edebiyatımızda adeta doğuştan araz olan bu halin sebepleri nelerdir? Bu sebepler elbette ekonomik ve sosyal şartlarda tayin edici tesirlerile beraber, yeni sanat ve edebiyatımızın hususiyetleri ve kabil tesirler içindedir, çeşitlidir.

Fakat bunların arasında antidemokratik sanat politikasının çok bariz ve mütemadi varlığının da başlıca amillerinden biri olduğu muhakkaktır.

Doğum devrinde ancak fevri ve şahsi çerçeve arz eden antidemokratik sanat politikası 19. cu asrın sonuna reaksiyon veya kozmopolit fakat her halde bir nin anti demokratik sanat politikası deği de nedir?

Sanat ve edebiyatımızın yeter bir hale gelip süratle ileri ve cihanşümul bir safa varması nı gönülden isteyenler, memleketimizde antidemokratik sanat ve edebiyat politikasının tasfiyesi işi üzerinde ehemmiyetle durmağa mecburdurlar.

***

Yahya Kemâl Meselesi

FAHİR ONGER

Son zamanlarda bir "Yahya Kemal Meselesi„ ortaya çıktı. Toplantılar yapıldı, yazılar yazıldı, çok lâflar edildi. Gerçi Yahya Kemal ismi etrafında zaman zaman ufak tertip bir takım alâkaların belirdiği görülüyordu. Gazete, dergi ve magazin sayfalarında şiirleri basılıyor, hakkında bir iki formalık cılız kitapçıklar yayımlanıyordu. Ama bu alâka hiç bir zaman büyük bir hayranlık halini almıyor, sadece bir nezaket ve dostluk mahiyeti gösteriyordu. İsmail Habib onun hece veznini başaramadığını açıklıyor (Edebî Yaniliğimiz sh. 407) Cemil Sena Ongun "şairin hiç bir eserinde açıkça peşinden koştuğu ne beşerî ne millî ve hatta ne de ferdî bir dava yoktur„ diye yazabiliyordu. (Yahya Kemal sh: 83) Orhan Seyfi Orho bile, şairin maziye doğru yöneldiğini "bugünün zevkine uygun motifleri seçerken ölçüsünü kaybetmiye başladığını„ ve son zamanlarda yazdığı gazellerle "büsbütün maziye kayıp gittiğini„ söylemekten çekinmiyordu. Bilhassa "yeni tarzda (!) ki "şiirlerinin okunmakla "eskidiğini, yıprandığını„ not etmesi, bir büyük şair karşısında bulunmadığımızı belirtiyordu. Bütün bu durum ve tenkitlere rağmen yakın zamanlarda Yahya Kemal'i "büyük şair„ olarak memleket ve dünya karşısına çıkarmak istendiğini görüyoruz.

Bazı yazarlar bu işi benimse-

YAHYA KEMALİN HAYATI HAKKINDA NOTLAR

L. ERİŞÇİ

1 —

Abat kıldı atıfeti mülkü devleti,
Dilşad etti. merhameti kalbi ümmeti
Gösterdi zatı aleme şanı celadeti,
Yarabbi sen o zirvei tacı hilâfeti
Aşarı bişumarile eyle berdevam.

Hürriyetseverlerin yüzlercesinin sürgünde, hapiste inlediği 1902 senesinde 18 yaşında Vefa İdadisi talebesi Üsküp belediye reisi İbrahim Naci beyzade A-

2—Agâh Kemal [illegible] bugünkü adile Yahya Kemal, müstebitler müstebiti «ziver [illegible]acı hilâfet» için yazdığı cülusiyenin mürekkebi kurumadan, 1903 te Parise gitmiştir. Bu gidişte «genç türklük cereyanına kapılmanın» da rol oynadığını kab[illegible] imkân Zira Yahya Kemalin [illegible]ralarda İstanbulda da giz[illegible] hayli

KÖTÜ BİR HAYRANLIK

NURİ İYEM

Ah Fransaya gidemedim; vah Fransaya gidemedim. Fransa irili ufaklı bütün genç ressam ve heykeltraşlarla kâbesi haline geldi. Oraya gitmek arzusu önüne geçilmez bir ihtiras halinde.

***

Halbuki sırasile üç nesil; çallı nesli, müstakiller nesli, D grubu nesli Fransaya gitti. Hepsinin başından geçen macera aynidir.

Gidenler acaba orada birtakım imkânlara kavuşarak daha iyi mi çalışmışlardı? hayır.

Orada bir müddet kalmaları ekseriya muhitin cazibesinden

bir oyalama vasıtası halinde ileri ve sanat temayüllerinin önüne dikilmiş bulunuyordu. Muallim Naciyi ve Ahmet Mithatı oynatan el aynidir; tiyatroyu Mınakyana, edebiyatı sarhoşlara, güzel sanatları Hamdi beye bırakan gene o eldir.

Sonraları 1908 meşrutiyetinin ilk seneleri istisna edilirse demokratik sanat politikası bilhassa harp senelerinde bu sefer de sekter bir plânla edebiyat ve sanat hareketlerine kumanda ve tahrik vasıtası halinde görünür. Müstebit ittihatcı liderlerin kontrolörü turancı Ziya Gök Alp, tek mecmua etrafında toplanmış edebiyat ve sanat haretinin fikircisi ve temsilcisi de gene turancı Ziya Gökalptır.

Fakat şüphesiz ki asıl üzerinde durulmağa değer anti demokratik sanat politikası bir baskı vasıtası olan C, H. P. nin sanat ve edebiyat politikasıdır.

Filvaki, kendi aparatı dışında bütün imkânları yok ettiği mutlak iktidar seneleri boyunca C. H. P. si yalnız hür ve ileri sanat ve edebiyatcıları susturmağa çalışıp dağıtmakla kalmamıştır. Geri kalanları türlü şekillerde doyurarak haksız ve hürriyet düşmanı bir propagandanın çığırtkanı haline getirmiştir; ve nihayet sayısız kötü mahsulü halka empoze etmiştir.

Bu gün içinde bulunduğumuz edebiyat ve sanat mezarlığının, sanat ve edebiyatcı azlığının, korkaklığın ve cehaletinin halkdaki alâkasızlığın ve bezginliğin en yakın amili C. H. P.

gâh Kemalin özendiği yalnız bu çeşnide methiyecilik değildir. O bir yandanda «leyali istiğrak»ta şöhret rüyaları içinde çırpınmaktadır:

Oh, gel gel bu gece mesti muhabbet
güzelim
Kırların çemeni sempusunda,
Bir derin aşk ile imrar hayat eyleyelim.

kuvvetli bir şe[illegible] hürriyet severle hiçbir bağı bulunmayordu.

Filvaki Yahya Kemal, Pariste bile hürriyetci Türklerin faaliyetine karışmamıştır. Evvelâ, Mean Kolejinde fransızcasını ilerletmekle meşgul olmuş ve sonra Sciences Politique' e devam

(Devamı dördüncüde)

diler. Durup [illegible]rken Yahya Kemal'e "Tanrı şair„ dediler. Halbuki biz, bu "Tanrı— Şair„ in imzasını bir şarap faprikanın afişi üzerinde şu beyitle beraber gördük:

"Biz veda etmek üzereyiz
kedere
Getir ahbaba bir Kavaklıdere.„

(Devamı ikincide)

kendilerini kurtaramadıklarından dolayıdır. Hale Asaf, Fikret Muallâ gibi dönmeyenlerin durumu ise büsbütün gıptadan uzaktır.

Üç neslin macerası yalnız orada değil; burada da ayni olmuştur. Buradaki guruplaşmalar sergiler ve neşriyat, hiçbir vakit öğrendiklerini kör bir şöhret ve geçinme vasıtası yapmaktan başka bir gaye ile yapılmamıştır. Filvaki bu tezahürat alâka uyandırmayınca akademiye hocalıkla kapılanmışlar ve susmuşlardır.

O halde niçin Fransa, mensup olduğumuz cemiyete sırtımızı çevirip gün geçirmek için mi Fransa. Yoksa Âkademi hocalığı için mi Fransa.

***

Davamızın mevzuu memleketimizdir. İmkânları da elbet memleketimizdedir.

Resim ve heykelimiz 100 senelik mazisi olmasına rağmen niçin tutunamamıştır? Ah Fransa vah Fransa'dan evvel bunu bilmemiz ve buna çare bulmamız lâzımdır.

Yahya kemal üzerine aykırı düşünceler

SALAHATTİN HAKKI ESATOĞLU

Son aylar içinde doğumunun 65 inci yıl dönümü vesile edilerek Yahya Kemal Beyatlı hakkında o kadar çok konuşuldu, o kadar fazla yazı yayınlandı kî günü, ayı aşan bu yakın ilgi karşısında nerdeyse bir Yahya Kemal mevsimi yaşadık denilebilir. Bir insan hakkında çeşitli kişiler tarafından aylarca süren iyimser yayın yapılması karşısında sanat meseleleri ve sanatçılar hakkındaki derin bilgisi olmayan kimseler belki de bir fikre ulaşmışlardır. Fakat bizim basın hayatımız bir tekel durumu gösterdiği ve zıt fikirlere, tartışma hürriyetine dayanamadı için ancak Yahya Kemal hakkındaki iyimser düşünceler ortaya çıkabildi. Halbuki şair hakkında tatminkâr olmayanlar duygu ve düşüncelerini yayamadıklarından onların fikirleri birşeyler öğrenmek isteyen okuyuculara ulaşamadı. Bununla beraber ileri görüşlü sanat dergilerinde yetkili genç arkadaşlar imkân nisbetinde gerçeği belirtmeğe çalıştılar. Ben de bu yazımla diğer gerçeklere dokunmağa çalışacağım.

Bir kere Yahya Kemal'i öven yazılar yazmakta ve bunları yayınlamakta olan kişilerin üzerinde durmak gerekiyor: İsmail Habip Sevük gibi geri zevkin temsilcisi, sanattan, hele şiir sanatından habersiz, edebiyatı kişilerin özel hayatı sanan ve her vesile ile kendi kendinin methini yapmaktan çekinmeyen bir tezkereci ile, Nihat Sami Banarlı gibi (Yedi gün) dergisine şiir gönderen genç heveskârlara verdiği cevaplarda şiir anlayışının geriliği apaçık görülen, bu genç amatörleri yeni bir edebî okulun mümessilleri olarak toplumumuza sunmakta tereddüt etmiyen, hükümleri ölçüsüz, kayıtsız kimselerin Yahya Kemal'e dair olan yazı ve düşüncelerinin zaten bir kıymet taşımıyacağında herkes fikir beraberliğine ulaşmıştır. Diğer yönden Vedat Nedim Tör gibi dergisine şiirler koparabilmek, böylece de sürüm sağlamak çeşidinden düşüncelerle hareket eden sanatla ilgisiz iktisat doktorları, dost ve arkadaş hekimler (Nihat Reşat Belger), ("millî şiir„ "güzel şiir„ demektir, "millî şair„ büyük şair„ manasına gelir.) gibi çocukları bile güldürecek garip hükümler vermekte tereddüt etmiyen H. Veh bi Eralp gibi Felsefe Tarihi Profesörleri de görülüyor ki şiirden, şiir sanatından, güzel şiirin kurallarından habersiz, bu hususlarda bilgisiz bulunmaktadırlar. Geride Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülhak Şinasi Hisar gibi yazarlarımız kalıyor ki onlar da Yahya Kemal ile müşterek edebiyat okuluna mensup, romantizme hayran olduklarından ve kendi edebi hüviyetlerinin tayini de kısmen Yahya Kemal' in büyük kabul ettirilmesine bağlı bulunduğundan, mukaderat birliği, onları, okullarının mümessilini topluma büyük şair olarak sunmak, kabul kabul ettirmek ve nihayet onun gölgesine sığınarak kendilerine de sanat tarihinde bir köşe ayırmak amacını takip etmeğe sevketmektedir. Şu hal apaçık gösteriyor ki şairi bütünü ile ele alıp, onu sanat tarihi boyunca sürüp gelen şiirin ana kurallarına göre inceliyerek, tarafsız bir ölçüye vuran tek yazar ortada yoktur. Yazıcıların hemen hepsi de Yahya Kemal' in emsalsiz olduğu söylenen meclisini teşkil eden dostları, ahbapları, hayatları olduklarından şairin indindeki yerlerini kuvvetlendirebilmek için bütün iltifatlarını, bütün takdirlerini bol keseden yağdırmakta beis görmemekte, fakat bu arada san'at hayatımızda yanlış fikir ve hükümlerin belirmesi keyfiyeti de onları düşündürmemektedir.

Büyük sanat adamlarında görmeğe alıştığımız birçok nitelik ve unsurlar vardır ki bunların

(Devamı ikinci sahifede)

BİR YOLCUNUN DEFTERİNDEN

Yazan: **Ahmet KÖKSAL**

Gene ray üstünde buhar soluyan bir lokomotif gibiyim. Bu başıboş, bu delidolu, bu avare yolculuklar elbette sona ermeyecektir.

Bir gün bende tükense de bir başkasında başlayacak ve durdurulmayacak, uzayacaktır.

Çilemiz ne büyük ve yenilmezmiş:

Her varış bir tükeniş, her elde ediş bir kayıp oluyor.

***

Dağlar geçti, tarlalar, telefon direkleri geçti gözlerimden, masmavi bir sabaha hazır, elpençe durmuş çalılıklar, katırtırnakları, yabani zeytinlikler...

Yaşamak mutlu bir şarkı gibi tatlı, tasasız etrafımdan ve içimden çağlıyordu, akıyordu.

***

Gitgide şuna artan bir güçle inanıyorum:

İnsan mücadele ettiği nisbette vardır.

***

Sen küçük bir istasyon önünden trenlerin gelip geçişini a yaküstü seyreden kız! Ardındaki söğüt ağacı gibi rüzgârlara karşı, güneşlere karşı büyür, habersiz serpilirsin.

Yanıbaşında yerinden oynıyan gürül gürül bir dünyanın, her gün önünden vagon vagon boşalan, allak bullak olan insan ömürlerinin acaba farkında mısın ?

***

«Yıkılacak bir hayatın harabelerinde beni de arayınız.»

Bu cümleyi ben yazmadım, Kemer'de oturan Hicriye —bana verdiği resminin arkasına— yazdı

Y. KEMAL ÜZERİNE AYKIRI DÜŞÜNCELER

(Baştarafı birinci sahifede)

hemen hiç birine de Yahya Kemalde raslanamaz. Her sanatçı yaşadığı topluluğun olayları, hayatı, davranışları ile yakından ilgilenir, bu olaylar onu müteessir eder ve sanat adamı, eserini bu teessürün üzerine kurar. Halbuki Yahya Kemal'in yaşadığı devirle asla bağlılığı yoktur. O bugünkü toplumumuzun ve yaşadığı devrin tamamile dışındadır. Ayağı toprakta olduğu halde zihni ve hayali yıldızlardadır. Yaşadığı toplumun duygusunu, düşüncesini, macerasını degil, yıldızlardaki muhayyel alemin hasretini duymuş ve söylemiştir. "Cihan vatandan ibarettir itikadımca„ diye dar bir milliyetçiliğe saplandığı halde vatanı bile tam olarak şiirine sokamamış, kapandığı fildişi kulede ancak İstanbulu, boğaziçini, İçerenköyü sayıklamış, "Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde„ gibi mısralarile ölümü, yaşamıya değişen kötü bır dünya görüşünü savunmuş, "fanileri gökten ayıran perdeye değdim„ diye de nerdeyse Tanrı ile insan arasında kendisine kutsi bir varlık izafe etmeğe kalkışmıştır. İşte bütün bu görüş ve duyuşu içinde o, toplumla, hayatla ilgisini keserek maveralara dalmış, yaşadığı uzun ömür boyunca çeşitli istihaleler geçiren Türk topluluk hayatı Yahya Kemal'e asla müsbet, menfi tesir edememiş. şairimiz bir mazi özlemi, geçmiş hasretile yanıp tutuşmuştur.

Yahya Kemal'in dili — ki şiirin en esaslı unsurudur — eski ve geridir. O, eserlerini tamamen ölü, zamanı geçmiş bir dil ile söylemektedir. Tanzimat, Servetifünun, Fecriati şairlerinin kullandıkları dil Yahya Kemal'le aynen devam etmiştir. Halbuki Genç Kalemciliği ile yeni, orijinal bir eser yaratmış olsa belki yine bu cihet bir değer sayılabilirdi, fakat onda yenilik ve başkalık da yoktur. Esasen tanzimatla kapanan bir devre tekrar dönen bir sanatçı hangi edebî yeniliğin, ileriliğin temsilcisi olarak selâmlanabilir ? Bu bakımdan kendisinden sonra gelenler üzerinde Yahya Kemalin en küçük bir etkisi bile duyulmamıştır. Halbuki gerçekten büyük sanatçının en büyük yönlerinden birisi de kendisinden sonra gelen nesiller üzerinde dil, anlayış, zevk, şekil, seziş bakımlarından etki edebilmesidir. Yahya Kemal kendisini takip eden nesillerle bütün bağlılığını kesmiş, eski ile yeni arasında bir köprü ödevi göreceği yerde aksine bu iki anlayışı biri birinden tamamen ayıran bir perde rolünü ifa etmiştir.

Bir nokta üzerinde bilhassa durmak istiyorum:

Okuyucularından emekli bir memur Vatan Gazetesi Başyazarı Ahmet Emin Yalman'ı ziyaret ederek Yahya Kemal'in maddî sıkıntı çektiğini, bu yüzden hastalandığını bildirmiş, millet meclisince kendisine maaş bağlanmasına yardım edilmesini dilemiş. B. Ahmet Emin de ayni düşünceye katılıyor. Yahya Kemal salt şairliği yüzünden büyük elçi olmuş, millet vekilliği yapmış, C. H. P. Estetik müşavirliğine getirilmiş, daha geçen yıl Pakistan'a gönderilmiş, nihayet bir tek şiiri için 5000 lira armağan almıştır. Bunca ilgi gören bir şairin hâlâ yardımdan yoksul olduğunu iddia etmek, ona millete yardım edilmesini teklif etmek bize biraz garip görünüyor. O Yahya Kemal ki Balkan [...]ini, birinci dün...

H İ K Â Y E

Bir rüzgâr esti denizin üstü kabardı;
Bozkırda akşam oldu olacak dedim.
Senin bulunduğun şehirde gaz lâmbaları yanmıştı;
Karıncalar, tarla fareleri bir başınaydılar yine dünyada;
Bir şiir başını alıp çıkmıştı;
Bir şiir şehirlerin yüreğini dinledi;
Senin bulunduğun şehrin yüreği paramparçaydı:

Bir sabah hava dayanılmıyacak kadar güzeldi;
Yılanlarla kucak kucağa toprakta bir hicret arzusu vardı;
Bir sabah kaya oyuklarında yaşıyan insanların
Yürekten dostu bir kişi,
Bir sabah daha iyi bir hayat adına,
Başını alıp çıkmıştı.

Bir gökyüzü gördüm ki İstanbulda,
Daha hiçbiri görmemiştir insanların,
Bulutlara baktım boyuna yer değiştiriyorlardı;
İnsanlara baktım hepsinin bir hikâyesi vardı;
Bir çocuk durmuş denize işeyordu;
Vapurların biri geliyor biri gidiyordu;
Nağşım çıkar burdan,
Ama ben çıkmam dedim.

Nekadar insan yaşarsa dünyada,
Okadar bölük bölüğüm;
Ama daha ilk adımda paramparça oldum;
Daha ilk adımda aklıma sen geldin, yüreğim küt küt etti.
Ufacık yüzünü gördüm kahvenin camında;
Önümden elele vermiş çocuklar geçiyorlardı;
Önümden elele vermiş çocuklar geçiyorlardı;
Bir kırlangıç havayı yarıp geçti;
Gökyüzü neredeyse düşecekti.

Efendim, bir yaprak nasıl dönerse rüzgârda,
Öyle yaşadım.
Tam on beş gün bir arkadaşta yedim içtim yattım;
Sonra bir altı ay ben kendimde değildim,

yazı.

Bu sözde sade kendinin değil, daha birçoklarının da kader beraberliğine bir işaret görmeseydim buraya almazdım.

*
**

Mavi mavi titriyen Ağustos gökleri altında damarlarımda kaynıyan güneşte, saçlarıma karışan esintide sen olmalısın !

Ben yalnız seni övmeliyim ey ölümsüz sevgi, ben yalnız seni anlatmalıyım ey gönülleri birbirinin aynı eden, yaşamanın söndürülemiyen aydınlığı !..

*
**

Çıplak, yapayalnız kayalıklara vuran güneşin öksüzlüğünden, akşamları Bozkırın üzerine çöken karanlığın ağırlığından, hasat zamanı ergin buğdayların cömert sarışın ırgalanmasından, renklerin ışıkların her mevsim arasız hareketinden sende belli belirsiz bir şeyler kaldığını, gövdende dolaşan sıcak kana bir şeyler karıştığını duy.

*
**

Dünya yaşanmağa değmelidir. Ellerinin sıcaklığını daima avuçlarımda bulmalıyım.

*
**

Biliyorum, şu iskemlede çivilenmiş gibi oturmak bana yaraşmaz.

Şimdi ben de hiç ayak basmadığım bir istasyon peronunda dolaşan insanlarla beraber, her şeyi olduğundan başka ve güzel gösteren o hayranlık duygusu içinde olmalıyım.

*
**

Yollar boyunca sürüklenen özlem, kilometrelerce taşınan istek, yorgunluk, uykusuzluk, yenilmez umut!..

Devamı 4 üncüde

lerle başlıy... inkılâbile resmen, yeni edebiyatlarla da özel olarak devam eden temiz türkçe akımı Yahya Kemale etkisi edememiş, gazellerinde anlaşılmaz bir dil kullanmaktan kurtulamamıştır. Kısmen temiz türkçe ile yazılmış şarkı ve diğer şiirleri ise eski bir nazım şekline bürünerek ahengi kendi yarattığı şekillerle değil, aruzun tabiî ahengile sağlamıştır. Hele henüz iki bendi yayınlanan (Yavuzname) dili, şekli, kalıbı, şairin nasıl bir çıkmaza saplandığını, yeni Türkçe akımı ve hatta Türk Milletinin zevki ile nasıl alay etiiğini apaçık gösteriyor. Artık araçların amacı haklı göstereceği görüşü yerini, kötü araçlarla iyi amaçlara erişilemiyeceği düşüncesine bıraktığına göre hiç bir an eski nazım şekilleri, ölü dil geri zevk ile ileri, yeni, büyük eser ortaya çıkarılamaz.

Yahya kemal büyük sanatçılara halince duyuş ve derin sezişten de mahrumdur. Eserleri iyi incelendiği an şiirleri daha çok tasvirî bir şekil gösterir. O, yalnız dışa nüfus eder, fakat hiç bir an derine, ruha giremez. Duygu yönünden zayıf, tatmin edici olmayan şairin tek kuvvetli olduğu nokta; işçiliğidir, Onda bir pirinç tanesi üzerine «kulhu val lahi» yazanların sabrı vardır, mısralarının üzerinde yıllarca uğraşır, şekilden şekle sokar, bir kuyumcu marifetile onlara şekil vermeğe çalışır, sonuçta bir işçilik meydana çıksa bile bu, ruhtan mahrum, iç zenginlikten nasibi olmayan cansız bir şekil yapısından ibaret kalır. Eğer Yahya Kemal bu iş harbini ... etmiş, bu savaşlarda milletin döktüğü kanları görmüş, Çanakkale zaferini, kurtuluş harbini yaşamış, buna rağmen kılı bile kıpırdamamıştır. Büyük ve millî şairimiz, mübalâğalarında ölçüsüz olanların deyişile, Tanrı Şairimiz (?) bu hadiseleri, milletin döktüğü kanları, kurduğu inkîlâpları neden duyup söyliyememiştir ? Aksine (Sandım ki güzelliğin cihanda bir saltanatın güzelliğiydi) gibi şiirlerile milletlerin açlığı, sefaleti, hürriyetsizliği ve esirliği pahasına ayakta durup yaşıyan despot saltanatta güzellikler vehmetmiş, o rejimlere hasret çekmiştir.

Onda, millet sevgisi çok geri devirlerimize uzanan bir fantazyadan başka bir şey değildir. İnanan şairler olarak Akif'in Çanakkale için, Nazım'ın Millî mücadele için yazdıkları yanında Yahya Kemal'in ortada nesi var?

Biz çok cömert bir milletiz... Fakat sevgilerimizde, takdirlerimizde olsun ölçülü olmağa mecburuz. İnsanları hak etmedikleri mertebeye yükseltir, lâyık olmadıkları sıfatlarla bezersek bundan sonuçta yine biz zarar ederiz. Belki «genç kızlarla salıncakta sallanan» veya «mehtabı sularda sürükleyen» ve fakat insan ızdırabını, toplum hayatının sefaletini duymaktan uzak olan orta çapta bir şairimiz vardır. Düşünürken, yazarken, konuşurken, bu gerçekleri görmeli, dostlukları, ahbaplıkları bir yana bırakıp yönsüz olarak Kemal'in hakkını Kemal'e, sanatın hakkını sanata vermesini bilmeliyiz.

Selâhattin H. Esatoğlu

Yani bir altı ay yaşamadım.

Bir gün, bir sabah, bir akşam,
Bir sen değilsin dedim İlhan Berk, kendi kendime,
Bir sen değilsin şehirler, insanlar görmeğe çıkan
Nekadar insan yaşarsa bu memlekette,
Okadarız dayanan,
Dedim de rahatladım.

N. İLHAN BERK

Y. KEMAL

(Baştarafı birincide)

“Tanrı—Şair„ in imzası şarapçı afişinden indiği gün baklavacı camekânına yazıldı:

“Namınla bin yaşa Şamlı
Tatlın ne de ihtişamlı„

Sanatın mide zevklerine bağlandığı daha başka mısralar da bulunabilir. Fakat bu mide zevkinin dışında çok defa şiirle ilgisi olmıyan söyleyişlere de kayılmaktadır:

«Ey şimdi genç ölen!..
Kalacak dilde zikrimiz
Biblos'ta lâleler gibi soldukça bikrimiz„
-Biblos Kadınları-

Şu beyitteki kafiye üzerine bir nebze şiir zevki olanların dikkatini çekerim. Bir de başka bir şiirden bir örnek koyalım:

«Aranırken ayın ölgün sesini
Soğuk ay öptü beyaz ensesini»

Yahya Kemal'i bir de “Millî Şairimiz„ diye takdim etmiye kalkışıyorlar. Bunu ileri sürenlere karşı sormak istediğimiz tek şey şudur: Yahya Kemal edebiyatının hangi tarafile millîdir ? Bir defa konu yönünden milli değildir, çünkü işlediği mevzuların bu memleketle, bu memleketin insanlarile hayırlı bir ilgisi yoktur. İsmail Habib ve Nihat Sami diyecekler ki : o, bizim tarihimizi, zaferlerimizi dile getirmiştir. Gene soralım hangi tarihimizi? Bir defa 1071 den evvelsini hiç kaleme almıyan Yahya Kemal. ayni inkâ ı zımnen de olsa Osmanlılıktan sonrası için de yapmaktadır. Asıl ölüm dirim kavgamız olan İstiklâl Savaşı için tek şiiri olmıyan bir şaire öyle kolayca «Millî şair» vasfı verilemez. Kosova, Viyana, İstanbul, Tebriz genişlemek istidadı gösteren İmparatorluğun istilâ harpleridir. Amma millî savaş, bizi boğmağa ve öldürmeğe gelen emperyalist ordularına karşı yaptığımız en haklı hayat mücadelesi ve bugün hayatta olmamızın tek sebebidir. Tanrı - Şair de, Millî şair de en ev-